

Coses de la vida

SOCIETAT

Assignatura pendent a les aules

Els llimbs escolars de la dislèxia

El sistema no garanteix una atenció d'ofici als afectats

Les famílies queden en mans de la sensibilitat de cada professor

CARME ESCALES
BARCELONA

No és una discapacitat intel·lectual, ni sensorial. Tampoc és falta de motivació, ni dèficit d'atenció, ni un problema emocional o de maduresa. La dislèxia –que dissabte celebra el seu dia mundial– és un trastorn d'origen neurològic i base genètica que dificulta l'aprenentatge de la lectura i escriptura i que es calcula que afecta, en diferents

graus, un 10% dels escolars. De psicòleg en psicòleg, molts pares busquen per què l'esforç dels seus fills –sovint amb alt quocient intel·lectual– rendeix tan poc. «Sense diagnòstic, la dificultat dislèxica no es treballa i, al no estar contemplada per la seguretat social, les famílies no saben a quin centre privat anar, ni si ho han de fer, si a l'escola no se sospita de dislèxia», detalla Neus Buisán, directora de l'Associació Catalana de Dislèxia (ACD, www.acd.cat). «Si bé hi ha cada cop més centres i professors sensibilitzats amb la dislèxia, el sistema, en general, no acaba de funcionar», diu Buisán, dislèxica, mare de dos fills dislèxics i logopeda. Unes 400 famílies, a expenses que als seus fills els toqui un professor amb aquesta sensibilitat, van a consultar-la.

NORMATIVA INSUFICIENT // A Catalunya, el protocol de detecció i acompanyament de la dislèxia el recull la normativa d'atenció als trastorns d'aprenentatge. «La informació i materials d'actuació en la dislèxia en primària, secundària i cicles formatius i batxillerat està disponible per a escoles i famílies a la web xtec.cat i és de lliure accés. A partir de la detecció, s'intervé de manera personalitzada i planificada amb logopedes de cada centre», afirma la directora general d'Infantil i Primària, Carme Ortoll.

Sense xifres de seguiment dels casos treballats fins al moment, la realitat de les famílies i les múltiples consultes a l'ACD constaten la falta d'una aplicació total i real d'aquesta atenció individualitzada. «Tenim els criteris administratius d'inclusió, però la normativa vigent per a la seva aplicació encara no és suficient», considera Buisán. «El professorat divergeix moltíssim, en funció de si ha tingut o no formació específica sobre dislèxia, moltes vegades pagada de la seva butxaca i fora de l'horari lectiu, cosa que en Medicina

Sessió a la Unitat de Neuropediatria pel Diagnòstic de l'Escolar, (UNDEV) amb Teresa Vilardaga.

el trastorn

1 La problemàtica i els seus derivats

La dislèxia és el trastorn d'aprenentatge més prevalent entre la població. Manifesta dificultat d'automatització de la lectura, l'ortografia i, a vegades, el càlcul aritmètic. L'handicap acadèmic pot donar problemes emocionals, socials i econòmics.

2 Proves per diagnosticar

«Proves mecànicolectores i un ampli estudi d'aspectes del llenguatge, amb proves de denominació ràpida d'objectes, números i colors ajuda a descartar trastorns subjacents en la dislèxia», diu Teresa Vilardaga.

3 Les eines del protocol

L'excés d'exigència pot crear ansietat en el menor i bloquejar el seu aprenentatge. És una de les advertències del Prodiscat, el protocol fet per Ensenyament, que recull tests per detectar la dislèxia i consells pràctics.

un 'software' d'ajuda

PROJECTE BINDING ► UN MÈTODE AMB BASE CIENTÍFICA

Reaprendre a llegir i escriure amb ajuda de la tecnologia

Un equip multidisciplinari integrat per 12 investigadors i cinc psicòlegs, logopedes i mestres, dirigit pel professor de Psicologia de la Universitat de Barcelona, Josep Maria Sopena, ajuda escoles i famílies a treballar les dificultats de la dislèxia mitjançant el mètode Petit Binding. Són exercicis que s'executen a l'ordinador amb una base científica que els avala com a eines pedagògiques capaces d'ajudar a salvar els principals obstacles perquè els nens –i adults– amb dislèxia recuperin la confiança en el seu aprenentatge, resolguin les seves dificultats

i disfrutin de la lectura. En el projecte –que disposa d'una oficina d'atenció als usuaris al Palau de les Heures de Barcelona– la investigació sobre dislèxia i metodologies exitoses i l'ajuda pràctica i directa als afectats van de la mà.

«És un vestit a mida de cada nen, amb seguiment diari amb pares i mestres via correu electrònic o telèfon», explica Sopena, que assegura que en 5 o 6 mesos, el 80% dels casos milloren notablement. 400 famílies, 40 escoles i 20 centres de logopèdia i psicologia catalans ja han incorporat aquest mètode.

seria impensable», considera Lúcia Arroyo, mestra de primària a l'escola municipal Salvador Llobet de Granollers, on una comissió d'inclusió forma el claustre sobre dislèxia, trastorn per dèficit d'atenció (TDA) i trastorn de l'espectre autista. «Cada vegada hi ha més coneixement sobre el tema, però encara queda un gruix important de professorat desinformat. No pots detectar una cosa que no coneixes, i en les tres primeres setmanes de classe ja hi ha moltes coses que criden l'atenció. Si no s'actua ràpid, el pronòstic es complica», opina Arroyo. Després d'assistir a unes jornades de formació de l'ACD, Arroyo va escriure el llibre *Em costa llegir*, que normalitza la dislèxia sense obviar el pelegrinatge i batalles dels pares d'un dislèxic.

A punt d'acabar el grau de Pedagogia, Mireia Martell confirma que «excepte una mica en l'assignatura de Psicologia de primer curs, a la carrera no s'estudia la dislèxia i a Espanya amb prou feines s'investiga», detalla aquesta noia, que ha

GRAN BARCELONA ▶ Equipaments oblidats llangueixen a la Ciutadella → P. 34

LA PROPOSTA ▶ Experiències sensorials al festival MIRA 2014 → P. 38

Pànic a la pissarra

La mofa per les faltes ortogràfiques i ser titllats de dropos o distrets castiguen més els nens dislèxics que les notes baixes ≡ **Fins a 900 euros** costa la prova que certifica el trastorn

C. E.
BARCELONA

«Em deien que era tonto i sempre em renyaven i em castigaven perquè feia moltes faltes en castellà, en català i en anglès. I jo creia que era veritat, que era tonto. Em sentia molt diferent de la resta de la classe». Així recorda els seus primers anys d'escolarització Pau García, un alumne de 12 anys i ara a primer d'ESO que, com tants altres nens i nenes dislèxics, abans de ser diagnosticat d'aquest trastorn d'aprenentatge de base neurològica, han patit el ridícul i la penalització pels seus errors. Alguns, com és el seu cas, passant de curs gràcies a un magne sobreesforç que, si hagués comptat amb un diagnòstic precoç, no hauria calgut.

A l'arribar a tercer de primària, quan tenia vuit anys, el seu baix estat d'ànim, mals de panxa i incontinència van alertar els seus pares que alguna cosa no anava bé. «**Vam anar un any a la psicòloga, que ens va dir que, en realitat, el Pau el que no suportava bé és que jo viatgés tant. En aquell moment, per la feina, solia fer-ho sovint**», explica la mare del Pau, Agnès Ribas.

Canvi d'escola

Tips que els tutors castiguessin el nen acusant-lo de no prestar atenció, malgrat reconèixer les seves altes capacitats i intel·ligència, els seus pares van decidir canviar-lo de col·legi. Però el Pau seguia atemorit per sortir a la pissarra. «**Intentava convèncer els professors perquè no m'hi fessin sortir. Ho temia perquè la classe es reia de les meves faltes. Els profes em deien que no passava res, que ja n'aprendria, i que no fes cas dels que se'n reien de mi. Però jo no podia no fer-los cas. Només hi havia un company que, en lloc de riure's de mi, m'ajudava, dient-me com s'escriuen les paraules**», diu.

«**Un dia, em van treure de classe i em van portar a un lloc a fer uns tests. Hi vam anar diversos dies**», diu. «**Allà ens van dir que tenia dislèxia**», afegeix. Ara, quan algú li pregunta al Pau què és la dislèxia, ell respon: «**Que el cervell funciona diferent. Quan vols formar paraules, se't barregen les lletres. Però no és un problema mental**», puntualitza.

Des del diagnòstic –que va servir per detectar també la dislèxia de la seva mare–, el Pau està molt

ANA MENESES

▶▶ **Família** ▶ Pau García, amb la seva mare, Agnès Ribas, també dislèxica, i el seu pare, Joan, professor de llengua.

centrat els seus treballs de curs en la dislèxia. «Vaig estar un any a la Gran Bretanya i vaig quedar admirada. L'alumne dislèxic usa folis grocs o blau cel perquè es va estudiar que hi llegeixen millor. I és només un exemple», detalla.

TRIBUNAL ESPECIAL DE LES PAU // Des del 2011, les proves d'accés a la universitat (PAU) contempen una atenció individualitzada per a alumnes amb dislèxia –mesura reivindicada llargament per l'ACD–. Els alumnes que hagin seguit a batxillerat un pla individualitzat tenint en compte la seva dislèxia, disposen de mitja hora més per poder fer l'examen, en el qual no se'ls penalitza els errors propis de la dislèxia, «que han sigut establerts amb el Col·legi de Pedagogues», puntualitza el secretari del Consell Interuniversitari de Catalunya, Claudi Alsina. Des de la seva posada en marxa, 737 alumnes amb dislèxia han estat examinats amb la tutela d'aquests tribunals especials. ≡

«**Em deien que era tonto i em renyaven i castigaven per les faltes. I jo em creia que era veritat**»

Dels nou professors del Pau, només quatre li presten una ajuda específica

més tranquil i la seva relació amb professors, companys de classe i a casa, ha millorat. «**Les lletres em segueixen costant, però ara sé per què i que, amb més temps que els altres, puc fer el mateix**», declara el Pau. «**Dels meus nou professors, quatre m'ajuden molt. El de català no m'explica tantes faltes i amb el de mates fem més càlcul mental, però n'hi ha altres que segueixen pensant que som dropos. I no és veritat, jo m'esforço**», assegura el Pau, que vol ser biòleg.

Repàs de llengua a casa

A més de la poca o molta ajuda que el Pau pugui rebre a la classe, a casa dediquen hores extres a exercitar les lletres. «**Com que el meu pare és professor de llengua i literatura, fem exercicis, sobretot quan no tinc gaires deures**», explica el Pau. «**Els alumnes no diagnosticats encara són carn de canó a l'aula. La dislèxia és la gran oblidada. A un hipercariu se'l medica, però al dislèxic**

se'l considera un drogo abans que un centre privat –alguns cobrant fins a 900 euros– certifiqui la dislèxia», lamenta el pare del Pau, Joan García.

«**L'aplicació real del Prodiscat –protocol d'Ensenyament per detectar i acompanyar la dislèxia– queda a criteri de les escoles i, sobretot, de la sensibilitat de cada professor**», explica el Joan. «**Continua havent-hi moltes famílies perdudes i a expenses del supòsit que un professor –alguns per falta de formació sobre això–, detecti la dificultat**», afegeix.

«**Mentrestant, les criatures pateixen una gran pressió i sessions extres de treball amb logopedes i psicòlegs. La teoria de la Conselleria d'Ensenyament està en el núvol i hauria de baixar a la realitat, implantar-se d'igual manera que el protocol d'un atac de cor en un hospital**», assenyala la mare del Pau, que ha reviscut ara el dur camí escolar que a ella també li va tocar patir. ≡